



## ख़ास बेरीज, हातच्याची



८ आणि ४ काड्या मिळून झाल्या १२ काड्या. त्यांतील १० चा गठ्ठा बांधून दशक बनवू.

| दशक | एकक |
|-----|-----|
|     |     |



| दशक | एकक |
|-----|-----|
|     |     |

७ आणि ८ एकक मिळून झाले १५ एकक. त्यातील १० चा गठ्ठा बांधून दशक बनवू.

| दशक | एकक |
|-----|-----|
|     |     |



| दशक | एकक |
|-----|-----|
|     |     |

**लक्षात ठेवा :** एककाच्या घरात ९ पेक्षा मोठी संख्या ठेवत नाहीत. म्हणून आपण १० चा गठ्ठा बांधून तो दशकाच्या घरात ठेवतो.

काड्या, मणी किंवा ठिपके वापरून खालील बेरजा कर व उत्तरे लिही.

| द | ए |
|---|---|
| + | ९ |
|   | ६ |
|   |   |

| द | ए |
|---|---|
| + | ६ |
|   | ५ |
|   |   |

| द | ए |
|---|---|
| + | ७ |
|   | ४ |
|   |   |

| द | ए |
|---|---|
| + | ६ |
|   | ६ |
|   |   |

| द | ए |
|---|---|
| + | ४ |
|   | ९ |
|   |   |

$$\begin{array}{|c|c|} \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|c|} \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \end{array} :: = \begin{array}{|c|c|} \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|c|} \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \bullet & \bullet \\ \hline \end{array} ::$$

$$90 + 98 = 28$$

हीच बेरीज अशी लिहिता येते.

| दशक | एकक |
|-----|-----|
| १   | ०   |
| +   | १   |
| १   | ४   |
| २   | ४   |

पुढील बेरजा कर.

| द | ए |
|---|---|
| २ | ० |
| + | १ |
| १ | ६ |
|   |   |

| द | ए |
|---|---|
| १ | ७ |
| + | ३ |
| ३ | ० |
|   |   |

| द | ए |
|---|---|
| १ | ३ |
| + | ४ |
| ४ | ० |
|   |   |

| द | ए |
|---|---|
| १ | ५ |
| + | ५ |
| ५ | ० |
|   |   |



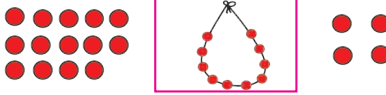
| हातचा | दशक | एकक |
|-------|-----|-----|
|       | १   |     |
|       | १   | ५   |
|       | +   | ९   |
|       | २   | १४  |

- प्रथम एककांची बेरीज करून ती एककाच्या घरात लिहू.



$$५ ए + ९ ए = १४ ए$$

या १४ एककांतील १० मण्यांची एक माळ करू आणि ४ सुटे मणी एककाच्या घरात ठेवू.



$$१४ ए = १ द ४ ए$$

- १० एककांचा नवा दशक केला, त्याला 'हातचा' म्हणतात.
- आता १ द + १ द = २ द, म्हणून बेरजेत दोन दशक आले. ते दशकाच्या घरात लिहू.

| हातचा | दशक | एकक |
|-------|-----|-----|
|       | १   |     |
|       | +   | २   |
|       | १   | ७   |
|       | ४   | ०   |

$$३ ए + ७ ए = १० ए$$

$$१० ए = १ द ० ए$$

- यातील १ द म्हणजे हातचा. तो दशकाच्या घरात लिहू. एककाच्या घरात शून्य लिहू.
- आता सगळे मिळून चार दशक झाले ते दशकाच्या घरात लिहू.

बेरीज ४ द + ० ए, म्हणजे ४०

$$२३ + १७ = ४०$$

| दशक | एकक |
|-----|-----|
|     |     |
| १   | ४   |
| +   | २   |
| २   | ९   |
| ३   | १३  |

$$४ ए + ९ ए = १३ ए$$

$$१३ ए = १ द + ३ ए$$

- २ + १ + १ असे चार दशक चार दशक व तीन एकक म्हणजेच ४ द + ३ ए = ४३

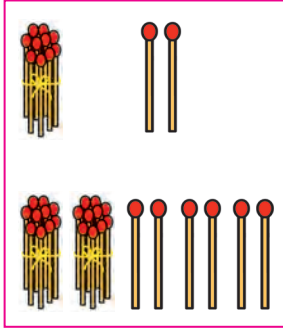
$$१४ + २९ = ४३$$

| हातचा | दशक | एकक |
|-------|-----|-----|
|       | १   |     |
|       | १   | ४   |
|       | +   | २   |
|       | २   | ९   |
|       | ४   | १३  |

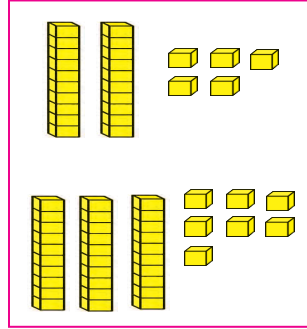
**लक्षात ठेवा :** बेरीज करताना एककाच्या घरातील बेरीज आधी करतात.



- चित्र पाहून बेरजेचे उदाहरण तयार कर आणि सोडव.



| दशक | एकक |
|-----|-----|
|     |     |
|     |     |
|     |     |



| दशक | एकक |
|-----|-----|
|     |     |
|     |     |
|     |     |

- बेरीज कर.

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| ३  | ६ |
| +२ | ५ |
|    |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| ३  | २ |
| +२ | ८ |
|    |   |

| द | ए |
|---|---|
|   |   |
| ४ | ७ |
| + | ५ |
|   |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| ६  | ८ |
| +२ | २ |
|    |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| ४  | ४ |
| +४ | ८ |
|    |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| ३  | ८ |
| +१ | ४ |
|    |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| ७  | १ |
| +१ | ९ |
|    |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| २  | ५ |
| +३ | ७ |
|    |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| ३  | ५ |
| +२ | ९ |
|    |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| ४  | २ |
| +१ | ९ |
|    |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| २  | ७ |
| +३ | ४ |
|    |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| ४  | ४ |
| +२ | ७ |
|    |   |

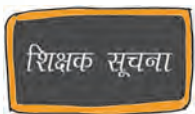
| द | ए |
|---|---|
|   |   |
| ४ | ९ |
| + | ३ |
|   |   |

| द | ए |
|---|---|
|   |   |
| ५ | ५ |
| + | ८ |
|   |   |

| द | ए |
|---|---|
|   |   |
| ६ | ९ |
| + | ९ |
|   |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| ६  | ३ |
| +२ | ८ |
|    |   |

| द  | ए |
|----|---|
|    |   |
| ६  | ५ |
| +२ | ६ |
|    |   |



या उदाहरणांसाठी शिक्षकांनी १०-१० च्या काड्यांचे गट ठे व सुट्ट्या काड्या, दहा-दहा मण्यांच्या माळा व सुटे मणी, दहाच्या नोटा व एक रुपयांची नाणी इत्यादी साहित्य उपलब्ध करून प्रात्यक्षिक घ्यावे.

